

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärarytbildning Utbildningsvetenskap
HT 2018
Fakulteten för lärarutbildning

Förskollärares ansvar i förskolan

En studie om hur förskollärare upplever sin möjlighet
att utöva sina ansvarsområden i förskolan

Emelie Bengtsson och Maja Borg

Författare

Emelie Bengtsson och Maja Borg

Titel

Förskollärares ansvar i förskolan -

En studie om hur förskollärare upplever sin möjlighet att utöva sina ansvarsområden i förskolan

Engelsk titel

Preschool teachers responsibility in preschool –

A study of how preschool teachers experience their ability to exercise their responsibility in preschool.

Handledare

Susanne Thulin

Examinator

Lena Bäckström

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att utveckla kunskap om hur förskollärare upplever sin möjlighet att utöva sina ansvarsområden i förskolan. Detta vill vi ta reda på för att kunna vara med och bidra till en ökad kunskap om hur situationen i förskolan kan påverka de uppdrag förskollärare har. Studien är kvalitativ med kvantitativa inslag eftersom det som studeras kan ses ur alternativa perspektiv, vilket bidrar till en fördjupad analys av dataunderlaget. Studien lutar sig mot den teoretiska ansatsen fenomenografi, eftersom vi intresserar oss för respondenternas egna upplevelser, vilket också fenomenografin gör. Webbenkäter med både öppna och slutna frågor har använts som datainsamlingsmetod. Studiens resultat visar att tiden upplevs vara en faktor som påverkar förskollärarnas utövning av ansvarsområdena. Andra faktorer som respondenterna upplevde problematiska i relation till sitt uppdrag är också att det upplevs vara brister i personaltätheten och att det är för stora barngrupper, vilket även gör att andra områden som pedagogisk dokumentation påverkas. Trots dessa faktorer var mängden respondenter som hade en positiv upplevelse om möjligheter till att utföra sitt uppdrag större än de som upplevde att de

inte hade det. Det handlar exempelvis om positiva upplevelser av barnens inflytande och hur det upplevdes att det fanns möjlighet att ge barnen detta, samt positiva upplevelser av möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande. I diskussionsdelen är resultatet en central del, där förskollärarnas upplevelser lyfts fram och diskuteras.

Ämnesord

Förskollärare, Förskola, Uppdrag, Ansvar, Läroplanen, Profession.

Förord

Denna studie har sin tillblivelse i att vi som författare var nyfikna över förskollärares upplevelser om deras möjligheter till att utöva sina ansvarsområden i förskolan. Med studien hoppas vi kunna delge hur förskollärare upplever sina möjligheter till detta och vara med och bidra med nya kunskaper kring ämnet. Studien är genomförd av två författare, Emelie Bengtsson och Maja Borg. Uppdelningen av arbetet gjordes så att vi drog nytta av våra olika styrkor, samtidigt som vi hela tiden sett till att skrivandet av arbetet varit jämt fördelat.

Vi vill tacka er förskollärare som valde att delta i studien och som därav gav oss underlag till skrivandet. Vi vill även tacka den förskollärare som deltog i pilotstudien, eftersom vi med din hjälp kunde se webbenkäten med nya ögon.

Avslutningsvis vill vi rikta ett stort tack till vår handledare Susanne Thulin på Högskolan Kristianstad. Tack för din vägledning, din omtanke och ditt stöd genom hela arbetet!

Innehållsförteckning

1. Inledning	8
1.1. Syfte	8
1.2. Forskningsfråga	8
2. Litteraturgenomgång	9
2.1. Förskollärares uppdrag	9
2.2. Kompetens och kunskap	10
2.3. Kvaliteten i förskolan	11
2.4. Nivåer i utbildningssystemet	12
2.5. Arbetsverktyget pedagogisk dokumentation	12
3. Teoretisk utgångspunkt	13
4. Vetenskaplig metod	14
4.1. En kvalitativ studie med kvantitativa inslag	14
4.2. Urval	16
4.3. Genomförande	16
4.4. Tillförlitlighet och bortfall	18
5. Etiska ställningstaganden	18
6. Analys och bearbetning	18
7. Redovisning av resultat	20
7.1. Möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande	20
7.1.1. Utveckling och lärande	21
7.1.2. Personalbrist och stora barngrupper	21
7.2. Pedagogiska dokumentationen som verktyg för att utöva ansvarsområdena	22
7.2.1. Ett prioriterat verktyg	23
7.2.2. Brist på kunskap och tid	23
7.3. Väl tillgodosedda målområden för barns kunskapsutveckling	23

7.3.1. Tillgodosedda målområden	24
7.3.2. Dålig budget och brist på material.....	24
7.4. Planeringstid för att utöva ansvarsområdena.....	25
7.4.1. Planeringstid	25
7.4.2. Brist på planeringstid.....	26
7.5. Sammanfattning av resultat	26
8. Diskussion.....	27
8.1. Tidens påverkan på dokumentation och planering	28
8.2. Stora barngrupper och brist på förskollärare	30
8.3. Upplevelser om barns inflytande och delaktighet i förskolan.	31
8.4. Förskollärares kompetenser och kunskaper.....	33
8.5. Arbetsverktyget pedagogisk dokumentation	34
9. Avslutande reflektion.....	35
10. Referenslista	37
11. Bilaga.....	41

1. Inledning

Vi har valt att studera hur förskollärare upplever sin möjlighet att utöva sina ansvarsområden i förskolan. Med ansvarsområde menar vi de områden i förskolans läroplan där det står beskrivet vad förskollärarna har ansvar för. Det handlar exempelvis om ansvar att stimulera och utmana barnen i deras matematiska utveckling, att alla barn får inflytande på arbetssätt och verksamhetens innehåll samt får stöd och stimulans i sin sociala utveckling (Skolverket, 2016). Vi vill ta reda på hur förskollärare upplever att de kan utföra sitt arbete, eftersom möjligheten till detta kan bidra till förskolans uppnådda kvalitet. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) påvisar att om förskollärare har möjlighet till att lägga fokus på att skapa ett välbefinnande hos barnen och deras kunnande relaterat till målen i läroplanen, skapas det en hög kvalitet i förskolan. Barns utveckling och lärande ska stimuleras och utmanas i förskolan och verksamheten ska genomföras så att detta blir möjligt (Skolverket, 2016). Detta är något förskollärare ska ansvara för. Tidigare forskning om förskollärares möjligheter att arbeta i riktning mot läroplanens mål trots stora barngrupper, är något som finns presenterat i en artikel av Pramling Samuelsson, Williams och Sheridan (2015). Vi valde att inte rikta in oss på ett specifikt område som exempelvis stora barngrupper, eftersom vi är intresserade av att veta hur möjligheterna för förskollärare att utöva sitt arbete generellt upplevs vara bra eller dåliga. De frågor som ställs i studien hålls generella och är utformade utefter de delar i läroplanen där förskollärarnas ansvarsområden beskrivs.

1.1. Syfte

Syftet med denna studie är att utveckla kunskap om hur förskollärare upplever sin möjlighet att utöva sina ansvarsområden i förskolan. Detta vill vi ta reda på för att kunna vara med och bidra till en ökad kunskap om hur situationen i förskolan kan påverka de uppdrag förskollärare har. Studien vänder sig enbart till förskollärare, då det är förskollärare som har huvudansvaret för det pedagogiska arbetet i förskolan.

1.2. Forskningsfråga

Hur upplever förskollärare sin möjlighet att utöva sina ansvarsområden i förskolan?

2. Litteraturgenomgång

För att förskolan ska kunna bedrivas på ett optimalt sätt, krävs det att alla olika delar inom verksamheten fungerar som det ska. Det handlar exempelvis om hur förskollärarna själva ser på sitt uppdrag, och vad de själva gör för att uppnå de mål som finns. Kompetens och kunskap hos förskollärarna är också något som krävs för att de olika delarna ska kunna utgå från läroplanen. Vidare handlar det om hur kvaliteten i förskolan ser ut och vad som görs för att den ska vara så optimal som möjligt, vilket också har att göra med de olika nivåerna i utbildningssystemet. För att kunna utveckla verksamheten och skapa möjligheter för barnens fortsatta lärande behöver förskollärare kunna använda sig av arbetsverktyget pedagogisk dokumentation. Detta är det som kommer presenteras under följande underrubriker: *Förskollärares uppdrag*, *Kompetens och kunskap*, *Kvaliteten i förskolan*, *Nivåer i utbildningssystemet* samt *Arbetsverktyget pedagogisk dokumentation*.

2.1. Förskollärares uppdrag

I förskolans läroplan står det beskrivet vad förskollärare ska ansvara för i verksamheten. Det är förskollärarna som ska bedriva undervisningen och det är således de som har huvudansvaret för barnens utveckling och lärande (Skolverket, 2016). Tallberg Broman och Persson (2018) betonar att förskollärarna har som ansvar att se till att varje barn får möjlighet till ett reellt inflytande i lärsituationerna. Förskollärarna har som ansvar att se till att lärsituationerna i verksamheten bidrar till utveckling, omsorg och att det bildas en helhet av lärandet (Skolverket, 2018b s.15, se Tallberg Broman & Persson, 2018). Uppdragen förskollärare har är komplext och innefattar många olika delar, där omsorgen hela tiden ska finnas med samtidigt som undervisningen är en central del. Lärarnas kompetens och förståelse för målen och uppdraget är inte enbart det som är viktigt för att förskolan ska fungera (Sheridan, Williams, Sandberg & Vuorinen, 2011). Det handlar också om förskollärarnas synsätt på barnens kunskaper och lärande, vilket i sin tur påverkar barnens förutsättningar för lärande (a.a.). Att se alla barn och ta vara på barnens egna tankar och idéer, är något som ingår i förskollärares uppdrag. Genom ett positivt synsätt på barnens kunskaper och lärande blir också lärandet roligare och mer positivt för barnen.

Enligt Thulin (2006) gjorde Henckel (1990) en studie där hon undersökte hur förskollärares föreställning om förskolan och dess verksamhet var i jämförelse med vad som faktiskt gjordes i barngruppen, där tre dominerande förhållningssätt till verksamhetens mål kunde urskiljas från resultatet. Dessa var: “Att ta hand om barn”, “Att utveckla barns personliga förmågor” och “Att lära barn” (a.a.). Barnen i förskolan ska inhämta och utveckla kunskaper och värden, vilket är något läroplanen slår fast att utbildningen i förskolan ska bidra till (Skolverket, 2016). Omsorg i förskolan är dock något som också ska präglade verksamheten, samtidigt som den ska stimulera barns utveckling och lärande (a.a.). Som förskollärare är det alltså viktigt att arbeta utifrån läroplanen, men att arbeta så att omsorg och lärande förenas. Sheridan, Sandberg och Williams (2015) menar att omsorg och lärande är integrerade med varandra och på så vis också beroende av varandra. Begreppet undervisning är något kontroversiellt i förhållande till förskolan, då detta ord ofta är förknippat med skolan (Doverborg, Pramling & Pramling Samuelsson, 2013). Men enligt Barnett (1973, se Doverborg, Pramling & Pramling Samuelsson, 2013) handlar undervisning om att det utvecklas en viss förändring hos den som undervisas och att uppgiften efter detta hålls fast och förändras tills den kan förstås eller göras av den lärande. Detta är något som i allra högsta grad sker på förskolan hela tiden, även om det handlar om andra slags former på lärandet än i skolan.

2.2. Kompetens och kunskap

Att ha en bred kompetens och förmåga att kunna se alla barn utifrån barnens olika behov, är något som är viktigt att ha för att kunna arbeta i förskolan. Samtidigt är det mycket arbete runt omkring som också ska göras, i form av till exempel dokumentation och utvärdering. För detta krävs också kunskap. Enligt skollagen är det de legitimerade förskollärare som har huvudansvaret för det pedagogiska innehållet i förskolan (Skolverket, 2018). För de så kallade “övriga arbetsuppgifterna” som inte har med undervisningen att göra, är strävan att det ska ta så lite tid som möjligt från det pedagogiska arbetet (a.a.). Många förskollärare vittnar dock om att arbetsuppgifterna runt omkring tar mycket tid, tid som de hellre hade lagt på det pedagogiska arbetet med barnen. Det är inte alltid som barn lär utifrån det som är avsett enligt läroplanens mål, men för att detta ska ske krävs att barnens uppmärksamhet riktas mot det som förskollärarna avser att barn ska få mer kunskap om (Sheridan, Sandberg & Williams,

2015). För detta krävs att förskollärarna har kompetens för att kunna rikta barnens uppmärksamhet mot det specifika de vill att barnen ska utveckla ett kunnande om (a.a.). En förskollärares kompetens betraktas att tillhöra de grundläggande kvalitetsaspekterna, på samma sätt som att de finns distinkta mål i förskoleverksamheten (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010). Därför är målen i förskolan något som förväntas uppfyllas utan några större problem, eftersom målen är så pass tydliga samtidigt som kompetensen och kunskapen förväntas finnas hos förskollärarna.

I Läroplanen finns det inga riktlinjer eller förslag på arbetssätt som rör hur förskollärare ska gå tillväga för att uppfylla läroplansmålen (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2010). En bred kunskap inom läroplanens alla områden är därför önskvärt samt förmågan att tänka i många olika banor, så att läroplansmålen ändå uppfylls. Att enbart ha en bred kunskap inom många ämnen är något som dock inte längre räcker för att arbeta i förskolan (Sheridan, Sandberg & Williams, 2015). Förskollärare anses också behöva ha en djupare kunskap inom några kunskapsområden, vilket i sin tur alltid måste vila på en vetenskaplig grund (a.a.). Förskollärare som besitter förmågan till ett diskursivt medvetande och kvalificerade kunskaper, tolkas alltså som reflexiva aktörer som då har möjligheter att utföra skillnader, dels vad som handlar om barns delaktighet gällande ett innehåll och dels vad som gäller förskolans innehållsfrågor (Jonsson, 2016).

2.3. Kvaliteten i förskolan

Att den svenska förskolan håller en god kvalitet är något som ofta lyfts fram. I Pramling Samuelsson och Sheridans undersökning från 2009, kom det fram att kvaliteten i förskolan ofta lyfts fram som bra, där miljön för barnen erbjuder goda möjligheter till utmaning och lärande. I artikeln beskrivs också att förskollärarna i undersökningen samverkade med barnen för att främja barnens lärande och inflytande (a.a.). Men under Skolinspektionens treåriga granskning av ett stort antal förskolor som blev klar 2018, visade det sig att kvaliteten varierar alltför mycket och att många förskolor stod inför många utmaningar (Skolinspektionen, 2018). Vidare visar granskningen att ytterligare insatser för att stödja kompetensutveckling krävs, särskilt när det gäller områden som är svagt utvecklade som exempelvis teknik eller arbetet med barn i behov av särskilt stöd (a.a.). Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) lyfter fram att forskning

visar på att kvaliteten höjs när förskoleverksamheten präglas av samarbete, kommunikation, delaktighet och interaktion.

Kvaliteten i förskolan handlar om mer än om miljöerna i verksamheten och hur barnen erbjuds goda möjligheter till utmaning och lärande. Även om detta givetvis är viktiga faktorer i förskolan, gör detta att det ställs högre krav på både förskollärarytbildningarna och förskollärarna själva. När kraven på förskolan hela tiden utökas och utvecklas, ställs också nya krav på förskollärarna och deras ansvarsområden ökar. Enligt Persson (2017) har kravet på förskollärares kompetenser ökat och till viss del förändrats när det kommer till fokuset på ämneskunskaper, didaktiska kunskaper och lärandet. Det framgår att jämförelser mellan Sveriges förskollärare och flera andra länders förskollärare visar att den svenska förskolläraren en hög kompetens och utbildningsnivå (a.a.).

2.4. Nivåer i utbildningssystemet

I det svenska utbildningssystemet sker arbetet på olika nivåer. Det finns den statliga nivån, kommunala nivån och lokala nivån. Förskollärarna som finns i den lokala nivån har som arbetsuppgift att utforma verksamheten och skapa lärsituationer utifrån de mål och riktlinjer som har utformats på den statliga nivån (Åsén & Vallberg Roth, 2012). Förskollärare har som ansvarsområde att ta till sig det som kommer både från den statliga- och kommunala nivån för att sedan arbeta mot de mål som finns. Men för att förskollärare ska kunna utföra sina ansvarsområden behövs det föras en tydlig kommunikation mellan de olika nivåerna, och att det är uppgjort vilket ansvarsområde de olika nivåerna har (a.a.). Åsén och Vallberg Roth (2012) poängterar också att förskollärare måste vara bekanta med verksamhetens mål och riktlinjerna för att på ett optimalt sätt kunna skapa möjligheter i lärandet. En huvudman har som ansvar att sätta samman barngrupper, fördela resurser, de verksamma förskollärares kompetenser och de förutsättningar naturen i landsdelen ger (Pape, 2001). Detta är ett ansvar som ger förutsättningar för barnen att utvecklas vart barnen än är på förskolans område. Detta kan dock se olika ut beroende på de förhållanden som förskolans verksamhet verkar i (a.a.).

2.5. Arbetsverktyget pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation är något som ska användas på alla förskolor för att utveckla verksamheten. Det är förskollärarna som har huvudansvaret för det pedagogiska

innehållet i verksamheten, vilket står skrivet i skollagen (Skolverket, 2018). Förskollärare ska i sitt dagliga arbete föra dokumentation, men för att en dokumentation ska bli pedagogisk behöver förskollärare tillsammans med barngruppen eller mellan förskollärarna kommunicera, reflektera och tänka igenom det som har dokumenterats (Lenz Taguchi, 2013). Pedagogisk dokumentation är ett arbetsverktyg som behövs för att kunna utveckla verksamheten och skapa en kontinuerlig förändring så att barnen får möjlighet till ett meningsfullt lärande (a.a.). För att kunna utveckla verksamheten och skapa en kontinuerlig förändring måste man vara medveten om att det ofta finns en varierad erfarenhet och kunskapsnivå gällande hur man arbetar med pedagogisk dokumentation (Svenning, 2011). Att vara överens i arbetslaget och hjälpas åt är därför en betydande faktor för att den pedagogiska dokumentationen ska bli så bra som möjligt.

Wehner-Godée (2010) lyfter fram att tidsfaktorn för den pedagogiska dokumentationen inte får bli ett hinder, vilket det är stor risk för. Hon menar att dokumentationen inte ska läggas som ett ytterligare krav, utan att det istället måste ersätta något annat (a.a.). För att den pedagogiska dokumentationen ska hinnas med kan man tänka att det alltså är viktigt att själv se till att den hinns med. Även Svenning (2011) är inne på samma spår, där hon lyfter att man som förskollärare ska ta tillvara på de möjligheter till dokumentation som finns i förskoleverksamheten, utöka sin kompetens om hur pedagogisk dokumentation utförs, bearbeta dokumentation och besluta hur man förhåller sig till dem.

Ovan framskrivna avsnitt som rör Förskollärares uppdrag, Kompetens och kunskap, Kvaliteten i förskolan, Nivåer i utbildningssystemet och Arbetsverktyget pedagogisk dokumentation omfattar olika delar som behövs för att en förskollärare ska kunna utföra sitt ansvarsområde. Studiens resultat kan erbjuda en bild av de deltagande förskollärarnas egna upplevelser och möjligheter att utföra sina ansvarsområden. Förskollärarna som valt att delta i studien kommer att benämnas som förskollärare och begreppet respondent kommer att användas i samband med presentationen av studiens genomförande och resultat.

3. Teoretisk utgångspunkt

Studiens teoretiska utgångspunkt utgår från fenomenografi, som handlar om hur människor uppfattar fenomen på olika vis och hur det finns en mångfald av sätt att tänka.

Inom fenomenografin krävs att metoderna inom datainsamling ger människorna som deltar möjlighet till att tänka, reflektera och dela med sig av sin erfarenhetsvärld på olika sätt (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2014). I en forskningsansats kan man få fram hur individer uppfattar något visst eller hur de skapar sig en förståelse för världen runt omkring (a.a.). Eftersom det i vår enkät fanns möjlighet till personliga kommentarer, fick vi på så sätt fram respondenternas personliga åsikter kring påståendena och hur deras förståelse kring deras erfarenhetsvärld såg ut. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) menar också att fenomenografin utgår ifrån en helhetssyn där omvärlden för individen är sammanflätad med ens förståelse för ens omgivning. Fenomenografin upplevdes som en bra utgångspunkt för studien, eftersom en variation av uppfattningar kunde synliggöras. Det fanns alltså inte något som kunde beskrivas som rätt eller fel svar, utan det var respondenternas variation av uppfattningar som var i fokus.

Miljön och det sociala sammanhanget är något som fenomenografin betonar har betydelse för den lärandes lärprocesser (Thulin, 2006). Genom att inta ett fenomenografiskt förhållningssätt skapades frågor som gav respondenterna möjlighet till att berätta om sin erfarenhetsvärld. Thulin (2006) skriver också att det inte går att skilja på förståelsen av en situation från hur man förstår fenomenet som är i fokus. Utifrån den specifika situationen fenomenet ingår i medvetandegörs därför fenomenet för individen (a.a.). Utifrån de personliga svar vi fick in, upplevdes det som att respondenterna upplevde en större förståelse kring det påståendet handlade om, eftersom svaren var utvecklade.

4. Vetenskaplig metod

Syftet med denna studie är att ta reda på hur förskollärare upplever sin möjlighet att utöva sina ansvarsområden i förskolan. För att kunna göra detta har vi använt oss av webbenkäter som enbart riktade sig till legitimerade förskollärare. I detta avsnitt kommer vi att redogöra för varför de blev en kvalitativ studie med kvantitativa inslag, hur studien har genomförts, insamlingen av empirin, val av metod och studiens tillförlitlighet.

4.1. En kvalitativ studie med kvantitativa inslag

Studien utgår från att vara kvalitativ eftersom vi är intresserade av att veta hur förskollärarna uppfattar sina möjligheter att utöva sina ansvarsområden i förskolan. Den kvalitativa metoden passar bra ihop med fenomenografin eftersom fenomenografin

intresserar sig för uppfattningar. Öppna frågor kan då ställas för att få reda på personliga tankar och uppfattningar, vilket vi delvis använt oss av i vår enkät. De värderande frågorna i vår enkät har också möjliggjort att vi kunnat synliggöra och sammanställa vårt resultat kvantitativt.

Vår tanke var från början att göra en kvantitativ studie, men den utvecklades vidare och det slutade med att studien blev kvalitativ med kvantitativa inslag. Kvalitativa data kan produceras med hjälp av en rad olika forskningsmetoder, vilket till exempel kan handla om öppna frågor i ett frågeformulär (Denscombe, 2016). Fenomenografin är intresserad av människors uppfattningar av fenomen i världen runt omkring (Thulin, 2006). Enligt Thulin (2006) menar Marton och Booth (2000), där Marton är utvecklare av fenomenografin, att fenomenet som är i fokus medvetandegörs för individen utifrån den specifika situation det ingår i. Därför blev sammankopplingen mellan de kvalitativa delarna och fenomenografins synsätt en naturlig del i studien. I syfte att underlätta hanteringen av den förväntade mängden data valdes en webbenkät som insamlingsmetod. Med en enkät får dessutom alla samma frågor och forskarna kan inte påverka deltagarna i deras svar. Respondenterna hade möjlighet att utveckla sina egna tankar under varje påstående i studien, vilket gjorde dessa frågor till öppna. Även den kvantitativa undersökningen kan ha frågeformulär som forskningsmetod, men där den kvantitativa datan har formen av siffror (a.a.).

Anledningen till att enkäten innehöll både en kvalitativ del och kvantitativ del var för att skapa en helhetsbild över svaren samt öka möjligheten för respondenterna att fördjupa sina svar. Den kvantitativa delen innehöll frågor som var obligatoriska att besvara och dessa gav då mätbara siffror som visade deras uppfattningar gällande de påstående vi ställde utifrån formuleringen av förskollärares ansvarsområde i läroplanen. Den kvalitativa delen, det vill säga de öppna frågorna där respondenterna frivilligt fick delge sin uppfattning och tyckande, användes för att få en inblick i deras upplevelser och för att få förståelse om varför de svarat som de gjort.

Resultatet i studien presenteras både genom en kvalitativ analys av de inkomna svaren i de respektive kommentarsfälten och genom en kvantitativ analys via cirkeldiagram med siffror. Genom att kombinera metoder går det att få en mer fullständig bild av det som

studeras (Denscombe, 2016). Att använda både kvalitativa och kvantitativa metoder kan göra att det som studeras kan ses ur alternativa perspektiv, vilket ger en mer fullständig överblick (a.a.). I en vetenskaplig studie är det viktigt att undersökningen genomförs med ett lämpligt mätverktyg som ger det bästa resultatet för den studie som valts. Resultatet blir på så vis mer tillförlitligt än om mätverktyget varit mindre tillförlitligt, som exempelvis pappersenkäter (Thurén, 2007). Genom en kombination av kvalitativa och kvantitativa data blev studien mer tillförlitlig. Thurén (2007) beskriver att det är lätt att komma in på sidospår vid analysen av den data som kommer in och att det är i de fallen som det är viktigt att vara kritisk och besluta vad som hör samman med studien.

4.2. Urval

För att forskningsfrågan ska kunna besvaras och för att studiens resultat ska uppfattas som relevant, beslutades det att enbart vända sig till legitimerade förskollärare.

4.3. Genomförande

Efter att webbenkäten konstruerats togs beslut om att genomföra en pilotstudie i syfte att pröva enkätunderlaget på en legitimerad förskollärare. Syftet med pilotundersökningen var att minska risken för missförstånd, finna fel i texten eller upptäcka om något svarsalternativ saknas (Eliasson, 2013). När den legitimerade förskolläraren testade enkäten kom det fram att några av frågorna behövde formuleras om. Efter korrigerings av enkätfrågorna skickades den ut till tre facebooksidor för förskollärare i förskolan, vilket valdes för att öka möjligheten till att få in en större mängd svar från spridda geografiska områden av Sverige. Både i ingressen och enkäten var vi tydliga med att vår enkät var till för att besvaras av enbart förskollärare. Detta för att det inte skulle bli några missförstånd. Två bakgrundsfrågor som ansågs relevanta för studien fanns med. I frågorna skulle respondenterna dels bekräfta att de var legitimerad förskollärare samt i fråga två besvara hur länge de hade arbetat i förskoleverksamheten. Vi fann det lämpligt att ha med dessa frågor i början, bakgrundsfrågor brukar annars ställas i slutet av en enkät (Trost & Hultåker, 2016). Anledningen till att bakgrundsfrågorna ställdes i början av enkäten var för att uppmärksamma deltagarna på att studien enbart var riktad till legitimerade förskollärare.

Enkäten publicerades den 8 september 2018 och stängde ner den 10 september 2018. Under dessa 2 dygn kom det in 441 svar. Under de flesta frågor fanns det en tillhörande ruta där deltagarna frivilligt fick motivera sitt svar. I dessa rutor kom det in i mellan 78 till 189 svar per fråga, där webbenkäten bestod av 11 frågor. Under undersökningen framkom det att svaren till frågan som rörde planeringstid inte fullt ut stämde överens med svarsalternativen. Det lägsta svarsalternativet i enkäten var på 1-2h, men av svaren framkom att många aldrig fick ut någon tid alls till planering. Ett svarsalternativ med 0-1h borde därför funnits med för att påståendet skulle speglat verkligheten mer. Ur svaren framkom att många arbetade mindre än 100%, vilket givetvis också påverkade den enskilda planeringstiden. Vid närmare eftertanke borde det därför ha funnits med en fråga om hur många procent den svarande arbetade. Enkätfrågorna utformades efter de delar i läroplanen där förskollärares ansvarsområde står framskrivet, och utformades som påståenden där de svarande kunde välja mellan svarsalternativen: “Stämmer mycket bra”, “stämmer bra”, “stämmer dåligt” och “stämmer mycket dåligt”.

Valet av metod blev att konstruera en enkät som vi skapade i programmet Google formulär, eftersom vi här kunde besluta/ formulera enkätens upplägg i linje med det som skulle studeras. Google formulär erbjöd också en automatisk insamling och sammanställning av resultatet, vilket upplevdes som bra då datamängden förväntades bli stor. Sammanställning av svar manuellt hade tagit mycket tid i anspråk. Sammanfattningen av svaren gick att se i form av cirkeldiagram, vilket också gjorde det lätt att se andelen svar i procent. De frivilliga kommentarerna samlades under varje separat fråga, vilket underlättade genomläsning och sammanställning av dem. Under bearbetningen av svaren var det vissa frågor som utmärkte sig mer och där de fanns ett intressant resultat. Dessa frågor redovisas i resultatdelen under olika kategorier som även har underkategorier. Kategorierna och underkategorierna är namngivna efter frågan och resultatets innehåll. Dessa är: *Möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande* med underkategorierna: *Utveckling och lärande* samt *Personalbrist och stora barngrupper*. *Pedagogiska dokumentationen som verktyg för att utöva ansvarsområdena* med underkategorierna: *Ett prioriterat verktyg* samt *Brist på kunskap och tid*. *Väl tillgodosedda målområden för barns kunskapsutveckling* med underkategorierna: *Tillgodosedda målområden* samt *Dålig budget och brist på material* och *Planeringstid för att utöva ansvarsområdena* med underkategorierna: *Planeringstid* samt *Brist på*

planeringstid. Genom att använda kategorier och underkategorier kan man skapa en uppfattning och förståelse för innebörden i resultatet.

4.4. Tillförlitlighet och bortfall

Vid en studie är tillförlitlighet en viktig faktor och för att studien ska bli tillförlitlig behöver den utföras korrekt (Thurén, 2007). Studien får en hög reliabilitet när undersökningen har gjorts på ett trovärdigt sätt (a.a.). Studiens trovärdighet betraktas som hög, då vi så noga som möjligt redogör för undersökningens olika steg och överväganden. I denna studie får vi som forskare förlita oss på att deltagarna är ärliga när de bekräftar att de är legitimerade förskollärare. I studien blev det inget bortfall på grund av att det inte skickades ut något specifikt antal enkäter. För att få bortfall måste det skickas ut ett specifikt antal enkäter som det sedan finns förväntningar på att bli besvarade.

5. Etiska ställningstaganden

Vid utskickandet av enkätundersökningen formulerades ett missivbrev som innehöll information om enkäten och dess syfte. I missivbrevet stod det beskrivet vad syftet med undersökningen var och även kort om oss forskare. Det framkom också att det var frivilligt att delta i studien och att man genom att delta gav sitt samtycke till oss som forskare att använda svaren i studien (Vetenskapsrådet, 2002). I enkätens ingress försäkrades även deltagarna om att de förblev anonyma och att det inte fanns några frågor i enkäten som skulle kunna identifiera någon. Det informerades även om att de uppgifter som samlats in enbart kommer användas till studien och förvaras så att ingen utomstående kan komma åt informationen, vilket är ett krav enligt Vetenskapsrådet (2002).

6. Analys och bearbetning

Vår första intention var att göra en kvantitativ studie, men under arbetet med konstruktionen av enkäten togs ett beslut om att även ha med kvalitativa inslag. Genom att använda båda delar gav det arbetet en bättre helhetssyn och större möjlighet att se vad som var genomgående i resultatet.

Det var de obligatoriska frågorna i webbenkäten som gav mätbara siffror som gjorde studien kvantitativ. Dessa mätbara siffror sammanställdes i programmet Google formulär

och där redovisades siffrorna i cirkeldiagram, vilket gjorde att vi på ett enkelt sätt kunde se hur många procent de olika svarsalternativen fått. Utifrån detta gick det även att få fram exakta siffror på antal svarande i respektive del i cirkeldiagrammet. Detta genomfördes genom att ha fyra olika svarsalternativ att välja mellan i enkäten, där respondenterna enkelt kunde markera det svarsalternativ som bäst passade respektive person. Under genomgången av resultatet gick det att titta närmare på alla cirkeldiagram och där gick det att avläsa variationer av upplevelser. Detta gjorde att vissa påståenden som ställts blev mer intressanta i relation till studiens forskningsfråga, och då valdes att tas upp i resultatdelen.

Den kvalitativa delen i studien fick sin utgångspunkt i valet av att ha med de öppna frågorna i enkäten. Valet av öppna frågor i webbenkäten kom av att det då blev större chans till mer utförliga svar. Här fick vi sedan gå igenom alla svar stegvis och detta fick göras ett flertal gånger för att införskaffa en tydlig bild av resultatet. Utifrån de olika påståendena och dess svar, skapades kategorier som vi fann relevanta att använda i resultatdelen. Den teoretiska utgångspunkten blev fenomenografi eftersom man i fenomenografin intresserar sig för personers egna upplevelser och erfarenheter (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2014). Vi upplevde att fenomenografin passade i vår studie, eftersom vi intresserade oss för just detta i respondenternas svar. De öppna frågorna bidrog med detta, då respondenterna här fick beskriva sina egna tankar och erfarenheter. De öppna frågorna kunde även användas i resultatdelen för att få en fördjupad bild av innebörden i de olika svarsalternativen som framkom i cirkeldiagrammet.

Under genomgången av svaren på de öppna frågorna uppmärksammas de var flera respondenter med negativa upplevelser som valde att delge ett svar. De positiva upplevelserna var mer sällsynta bland svaren. Det var dock en utmaning att hitta en balans mellan dem. De svar med mer negativ framtoning var lättare att hitta, då de förekom ofta. De öppna kommentarssvar med positiv framtoning var svårare att hitta, så letandet fick göras flera gånger. Det var viktigt att ha med båda delar för att visa en helhetsbild över de valda påståendena. Balansen blev bättre genom att inte enbart lita sig åt ena hållet, speciellt eftersom cirkeldiagrammen tydligt visade på en variation och inte ett överensstämmande resultat. Därför beslutades det att finnas med en positiv- och negativ

del för att kunna redovisa studiens resultat, även om den delen med mer negativ framtoning blev större.

I kommande avsnitt presenteras resultatet i följande kategorier: *Möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande*, *Pedagogiska dokumentationen som verktyg för att utöva ansvarsområdena*, *Väl tillgodosedda målområden för barns kunskapsutveckling* samt *Planeringstid för att utöva ansvarsområdena*. Dessa kategorier kommer alla att innehålla ett cirkeldiagram och underkategorier som kommer presenteras i resultatdelen och citat från förskollärarna för att stärka resultatet. Kategorierna är skapade utifrån de påståendena där det framkom kommentarer i relation till respektive fråga, och underkategorierna skapades utifrån de som framkom i resultatet.

7. Redovisning av resultat

Studien utgår från forskningsfrågan: Hur upplever förskollärare sin möjlighet att utöva sitt ansvarsområde i förskolan? Utifrån denna fråga kommer resultatet presenteras under följande kategorier och underkategorier: *Möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande* med underkategorierna: *Utveckling och lärande* samt *Personalbrist och stora barngrupper*. *Pedagogiska dokumentationen som verktyg för att utöva ansvarsområdena* med underkategorierna: *Ett prioriterat verktyg* samt *Brist på kunskap och tid*. *Väl tillgodosedda målområden för barns kunskapsutveckling* med underkategorierna: *Tillgodosedda målområden* samt *Dålig budget och brist på material*. *Planeringstid för att utöva ansvarsområdena* med underkategorierna: *Planeringstid* samt *Brist på planeringstid*.

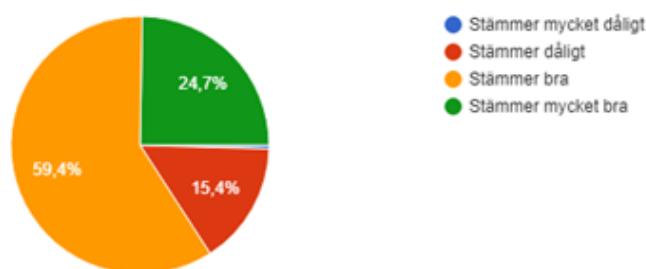
7.1. Möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande

I webbenkäten ställdes påståendet "Jag upplever att jag har möjlighet att stödja barnen i deras utveckling och lärande", resultatet på detta påståendet kan man se nedan på cirkeldiagrammet. Där kan avläsas att det är 24,7% som upplever att de har mycket bra möjligheter att utföra detta ansvarsområde och 59,4 % upplever att de har bra möjligheter att utföra sitt ansvarsområde. Medan det är en hög andel respondenterna som instämmer med möjligheten att utföra detta ansvarsområdet är det 15,4% som upplever att de har

dåliga möjligheter att utföra detta och det går inte att se på diagrammet men det är 0,5% som instämmer i att de har mycket små möjligheter att utföra detta ansvarsområdet.

2. Jag upplever att jag har möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande.

441 svar

7.1.1. Utveckling och lärande

Enligt det redovisade cirkeldiagrammet ovan, är det en stor mängd förskollärare som upplever att de har möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande. Under varje fråga i webbenkäten fanns det öppna frågor där förskollärarna frivilligt kunde motivera sin upplevelse av detta ansvarsområdet. När svaren från respondenterna gick igenom kunde en positiv inställning till detta uppdraget avläsas och det trycks även på hur viktigt det är, två respondenter uttrycker sig så här: "Mitt viktigaste uppdrag! Undervisning sker hela dagen" och "Ja, det tycker jag och det är mycket viktigt". Något annat som tas upp bland respondenterna är att de har en bra barngrupp och tid att stödja barnen i deras utveckling och lärande, en av dessa respondenter uttrycker: "Bra storlek på barngruppen. Tid för planering, uppföljning och utvärdering". En annan faktor som tas upp är att arbetsplatsen spelar roll om man har möjligheter att arbeta och utföra detta ansvarsområdet, en av respondenterna skrev så här: "Jag upplever att jag generellt har goda möjligheter att stimulera barns utveckling och lärande. Detta då vi har en väl underbyggd struktur på min arbetsplats och arbetar mycket med organisationen kring hur vi ska möjliggöra vår undervisning på bästa sätt."

7.1.2. Personalbrist och stora barngrupper

Under genomgången av svaren gick det att läsa att det fanns två faktorer som gjorde att förskollärarna upplevde att de inte hade kunde stödja barnen fullt ut i deras utveckling och lärande. Flertal benämnde att personalbristen och stora barngrupper var det som

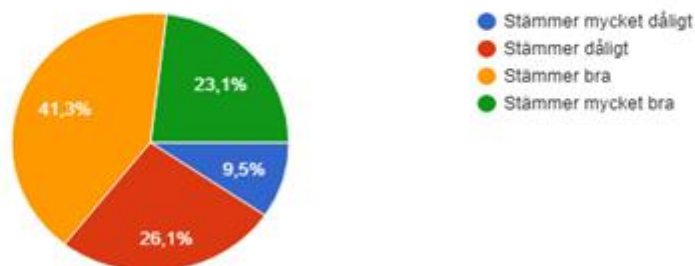
gjorde att man inte kunde uppfylla uppdraget. Flera respondenter uttryckte sig så här: “Ofta för stora barngrupper, för lite personal.”, “Personalbrist och stora grupper gör att varje enskilt barn inte alltid får vad hen behöver.”, “Vi har en jättestor barngrupp. Jag hinner inte med varje barn varje dag”, “Många barn i barngruppen med lite personal och inga vikarier vid sjukdom”, “Tyvärr inte lika mycket som jag vill och har möjlighet till för det är för stora barngrupper och för lite personal”, “Till viss del men absolut inte i den utsträckning som man önskar och absolut inte alla barn som får så mycket tid. Vissa tar mer tid än andra och ofta hinner vi bara passa barnen” och “Kort om personal och stor barngrupp har gjort att vi inte hinner med alla de barn som verkligen behöver mer stöd i våra verksamheter så att de kan utvecklas efter sin förmåga och möjligheter. Vi gör så gott vi kan på de resurser vi har.” Många förskollärare lyfter fram att det på grund av personalbrist och stora barngrupper är svårt att få tiden att räcka till för att hinna utföra sina ansvarsområden.

7.2. Pedagogiska dokumentationen som verktyg för att utöva ansvarsområdena

På påståendet “Jag upplever att den pedagogiska dokumentationen är ett prioriterat verktyg som används för att utveckla verksamheten”, som finns redovisat i cirkeldiagrammet nedan, var det 64,4% positiva svar. Här var det 41,3% som svarade att det “stämmer bra” och 23,1% svarade “stämmer mycket bra”. Det var 35,6% som inte tyckte att det var ett prioriterat verktyg som användes, av dem svarade 26,1% “stämmer dåligt” och 9,5% svarade “stämmer mycket dåligt”.

10. Jag upplever att den pedagogiska dokumentationen är ett prioriterat verktyg som används för att utveckla verksamheten

441 svar

7.2.1. Ett prioriterat verktyg

Av de 441 som deltog i studien upplevde 64,4% att pedagogisk dokumentation var ett prioriterat verktyg och på många förskolor används det flitigt. En förskollärare uttryckte att den pedagogiska dokumentationen var mycket viktig och varför pedagogisk dokumentation var det: “Den är a och o. Utan den kan vi inte utvärdera, utveckla och reflektera över verksamheten. Vi kan inte planera något utan en form av underlag som visar hur det varit och hur vi ska förbättra något”. En annan respondent svarade: “Pedagogisk dokumentation genomsyrar hela vår verksamhet”. En tredje upplevde att det var svårt att fånga barnens intressen utan den pedagogiska dokumentationen, och svarade: “Utan den pedagogiska dokumentationen kan vi inte fånga barnens intresse och får då väldigt svårt att arbeta i projekt”.

7.2.2. Brist på kunskap och tid

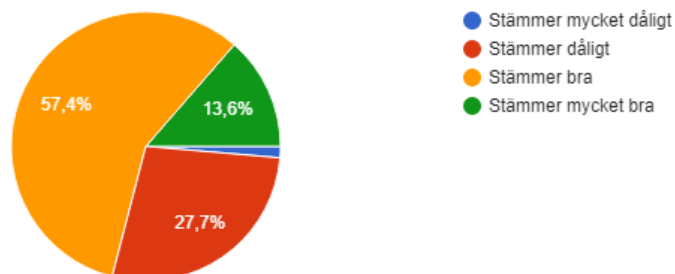
Svårigheter med att få med sina kollegor på dokumentationen var det en som uttryckte sig om i webbenkäten, där det upplevdes att kollegorna inte alltid hade kunskap om vad pedagogisk dokumentation innebär: “Tyvärr vet inte alla pedagoger vad pedagogisk dokumentation innebär, vilket gör det svårt att få med sina kollegor på samma spår som mig”. Missnöje med tid att utföra den pedagogiska dokumentationen var också något som kom på tal ett antal gånger. Det upplevdes att kompetensen för att utföra den på ett korrekt vis fanns där, men att tiden var knapp: “Det tar sådan tid av verksamheten att tänka på allt det som ska dokumenteras”. Det upplevdes också att det tog tid från arbetet med barnen och att det på grund av det inte var värt tiden: ”Tycker det tar för mycket tid från barnen och bidrar inte nog mycket för att det ska vara värt tiden”.

7.3. Väl tillgodosedda målområden för barns kunskapsutveckling

På påståendet “Jag upplever att de olika målområdena för barns kunskapsutveckling är väl tillgodosedda i den pedagogiska verksamheten” går det att avläsa på cirkeldiagrammet nedan att 13,6% upplevde att det stämde mycket bra. Av förskollärarna som deltog var det 57,4% som upplevde att det stämde bra när det kom till deras möjligheter att utföra detta ansvarsområde. Under svarsalternativet “stämmer dåligt” var det 27,7% som upplevde detta och 1,4% som upplevde att det stämde mycket dåligt.

7. Jag upplever att de olika målområdena för barns kunskapsutveckling är väl tillgodosedda i den pedagogiska verksamheten

441 svar

7.3.1. Tillgodosedda målområden

Den största delen av respondenterna upplevde att de hade möjligheter att tillgodose de olika målområdena för barnens kunskapsutveckling, där 57,4% upplevde att det stämde bra och 13,6% stämde mycket bra. En av respondenterna skrev så här: "Absolut! Ett hett tips från en förskollärare till en annan - arbeta med planeringar som utgår från förskolans rutinsituationer. Du blir förvånad av hur många målområden du arbetar med i det vardagliga tillsammans med barnen!". Två andra respondenter uttrycker även att: "Lärandemiljön är ständigt i förändring beroende på barngruppen och intressen." och att det var förutsättningarna på förskolan som gjorde att målområdena var väl tillgodosedda: "De är väl tillgodosedda utifrån de förutsättningar som finns". En tredje respondent menade att det var förskollärarna och verksamheten som behövde se till att förutsättningarna till utveckling för barnen fanns, och att det var förskollärarnas ansvar att inspirera barnen: "Det är vårt uppdrag att följa Lpfö och se till att verksamheten ger barnen möjligheter att utvecklas inom alla områden. Det är verksamheten som skall utvärderas och inte barnen. Det ligger på oss som pedagoger att ge barnen en inspirerande dag på förskolan". En fjärde respondent säger att "Det är det som är mitt uppdrag. Men ibland är det stressigt och ont om personal. Men verksamhetsmålen kan man hitta i allt man gör t ex Rutinsituationer och måltider behöver inte vara planerade aktiviteter för att få in målen."

7.3.2. Dålig budget och brist på material

Två faktorer som benämndes av flera respondenterna i den frivilliga motiveringsrutan var att verksamheten hade en dålig budget och brist på material. Det gick att avläsa att den

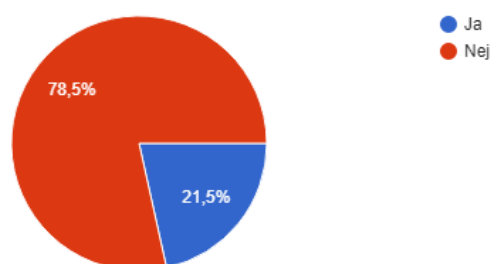
dåliga budgeten gjorde att det blev svårare att införskaffa material som hade kunnat hjälpa i arbetet med ansvarsområdena. På påståendet “Jag upplever att de olika målområdena för barns kunskapsutveckling är väl tillgodosedda i den pedagogiska verksamheten” var det 27,7% som upplevde att det inte stämde bra. En respondent menade att budgeten var viktig för att kunna tillgodose barns kunskapsutveckling: “Målen är rimliga, men budgeten är orealistisk för ett gott resultat.”. Två andra respondenter svarade: “Vissa tankar går inte att genomföra då det inte finns material eller pengar” och “Anser inte att jag har bra pedagogiskt material för målområdena. Ofta får man skapa saker själv, vilket tar av vår tid”.

7.4. Planeringstid för att utöva ansvarsområdena

I webbenkäten ställdes påståendet “Jag upplever att jag har tillräcklig planeringstid för att utöva mitt ansvarsområde i förskolan”. Respondenterna hade här svarsalternativen “Ja” och “Nej” att välja mellan. Resultatet går att se nedan i form av cirkeldiagram, där man utläser att det var det 21,5% som upplevde att de hade tillräckligt med planeringstid, medan 78,5% upplevde att de inte hade det.

8. Jag upplever att jag har tillräcklig planeringstid för att utöva mitt ansvarsområde i förskolan

441 svar

7.4.1. Planeringstid

Av svaren som kom in var det 21,5% som upplevde att de hade tillräckligt med planeringstid. En av respondenterna upplevde att planeringstiden var positiv, men att andra faktorer gjorde det svårt att ta ut: “Planeringstiden är positiv, däremot är de svårt om du är ensam förskollärare med utbildad personal/långtidsvikarier”. En respondent beskrev hur planeringstiden gjorde att de hann reflektera och planera: “Vi har planeringstid som vi hinner ta ut och därmed hinner reflektera och planera aktiviteter utifrån barnen”. Av de svar som kom in var det en som beskrev att det fanns möjlighet

till 4 timmars egen planering, vilket gjorde att det blev lätt att planera verksamheten: “Jag har gott om tid att planera och utvärdera mitt uppdrag. 4 timmar egen planeringstid och 1,5 timmar reflektionstid i arbetslaget”. En annan respondent beskrev att planeringstiden som fanns i nuläget räckte, men att mer planeringstid var önskvärt: “Än så länge har jag planeringstid som räcker till för att kunna planera och följa upp barnens utveckling och lärande. Men såklart hade mer kunnat göras med mer reflektionstid”.

7.4.2. Brist på planeringstid

Brist på planeringstid vad det som flest respondenter berättade om under de öppna frågorna. En menade att bristen på planeringstid hade en stor betydelse för hur verksamheten blev: “Brist på planeringstid emellanåt gör att arbetet faller lite. Visst man ska utgå från barnens erfarenheter och det rhizomatiska tänkandet. Men att knappt få planeringstid utgör en stor del av hur verksamheten sen blir”. I ett av svaren gick det att utläsa att denne inte fann det roligt att vara lärare i förskolan när planeringstiden var knapp: “Planeringstiden är hotad många gånger vilket gör att förberedelser för lärandet inte alltid finns. När den tiden finns och fungerar är det roligt att vara lärare i förskolan”. Flera förskollärare besvarade i enkäten att den enskilda planeringstiden fick göras på fritiden istället för att ha den under arbetstid. En av dem skrev så här: “För mycket barn i barngruppen och nya inskolningar tar tid från planeringen, men det finns ju alltid kvällar”. Flera av förskollärarna upplevde en känsla av att inte räkna till, eftersom det samtidigt som det var viktigt att vara lyhörd och uppmärksam gentemot barnen skulle finnas tid till att planera verksamheten. Tidsbrist var en återkommande faktor och en av respondenterna beskrev också hur förståelsen för läroplanen var dålig från cheferna: “Tidsbrist. För lite planeringstid. Dålig förståelse uppifrån för läroplanen vilket gör att andra tidskrävande uppgifter läggs på en”. En annan uttryckte sitt missmod över planeringen av nya utmaningar till barnen, som upplevdes bli lidande på grund av för lite fortbildning och planeringstid: “För lite fortbildning och planeringstid att planera nya utmaningar till barnen”.

7.5. Sammanfattning av resultat

Resultatet påvisar en hel del olikheter, där diagrammen visar en bild som lutar mer åt det positiva hållet medan de personliga kommentarerna mer åt det negativa. En stor variation av svar kom in, och många respondenter tog sig tid att skriva långa utförliga kommentarer

till svaren, vilket gjorde att studien kunde utvecklas mer. Med tanke på den stora respons studien fick, är uppfattningen att frågor rörande förskolan ett område som intresserar och framför allt engagerar förskollärare runt om i landet. Utifrån resultatet av forskningsfrågan har vi fått en bild över hur förskollärarna upplever sina egna möjligheter att utföra sina ansvarsområden. En stor del av respondenterna svarade åt det positiva hållet i enkäten, där det man var positivt inställd till bland annat handlade om att det upplevdes finnas möjligheter att ge barnen inflytande i verksamheten, samt om att det upplevdes finnas möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande. Det som respondenterna var mer negativt inställda till handlade främst om brist på tid och är något som förekommer ofta i svaren. Det handlade om brist på tid till att utföra dokumentation och planering, brist på legitimerade förskollärare samt mycket vikarier eller brist på vikarier. Detta upplevdes ta tid från barngruppen. Tiden är en betydande faktor i studiens framskridande, eftersom det är något som togs upp ofta av respondenterna. Resultaten från studien visar också på att det stora flertalet av respondenterna upplevs ha ett engagemang för förskolläraryuppdraget medan förutsättningarna att utföra det varierar. Att det kan finnas ett dilemma mellan uppdragets formulering och förskollärares upplevelse av möjligheten att omsätta uppdraget i praktiken är också något som resultatet visar.

8. Diskussion

Utifrån diagrammen går det att se att det inte är en enhetlig bild på resultatet som kommit in. De personliga svaren har varit mycket varierande och det är även en stor variation på svaren som diagrammen bygger på. Diagrammen som finns redovisade i resultatet visar på en positiv bild av förskolan och förskolans verksamhet, medan de personliga svaren är mer negativa. Vi uppmärksammade några ämnen som var återkommande i resultatet, och som vi därför väljer att diskutera kring. Dessa handlar om tiden som var en återkommande faktor och om barngruppen och bristen på förskollärare. Även den pedagogiska dokumentationen var något som var återkommande i svaren. I allt detta var tiden något som nämndes som ett problem. För att förskolan ska kunna bedrivas utifrån de mål och riktlinjer som finns skrivet i läroplanen, är det av största vikt att förskollärarna är medvetna om sitt uppdrag. Skolinspektionens (2016) kvalitetsgranskning handlade om förskolans pedagogiska uppdrag, den visar att det finns en stor otydlighet hos förskollärare om vad deras ansvar kring undervisning och det pedagogiska uppdraget är.

Hur förskollärarna själva ser på sitt uppdrag ses som avgörande för hur undervisningen och den pedagogiska verksamheten sköts.

8.1. Tidens påverkan på dokumentation och planering

Många av deltagarna skrev att tiden blev knapp med många barn och mycket dokumentation som tog tid från arbetet med barngruppen. Eidevald (2017) tar upp att dokumentationskravet är något som många anser som ännu en belastning i verksamhetens arbete. Flera av deltagarna tog upp att de ibland inte kände sig tillräckliga i deras ansvarsområden, eftersom de också skulle finna tid till att utföra dokumentationen på ett bra vis. Att inte känna sig tillräcklig i sitt ansvarsområde och känna att dokumentationen blir lidande på grund av detta, kan ha att göra med brist på legitimerade förskollärare och för stora barngrupper. Kombinationen av dessa två kan göra att det blir svårt att hinna med dokumentationen som ska göras. Som förskollärare krävs det dock av en att följa upp, dokumentera och analysera barnens lärande och utveckling för att kunna skapa en verksamhet som är anpassad utifrån barngruppen (Skolverket, 2016).

För att förskolan ska hålla hög kvalitet är det viktigt att tiden till att utveckla verksamheten och hinna med det pedagogiska arbetet finns. Planeringstiden var också något som det var brist på enligt förskollärarna som svarade på enkäten, där det var en mycket stor del som inte tyckte att de hade tillräckligt med planeringstid för att kunna utöva sitt ansvarsområde. Planeringstiden ska inte utföras under privat tid, utan den ska precis som resterande arbetsuppgifter göras under arbetstid (Läraryrket, 2017). Ändå var det förskollärare som svarade att de fick göra sin planering på fritiden. Flera av förskollärarna upplevde en känsla av att inte räkna till, eftersom det samtidigt som det var viktigt att vara lyhörd och uppmärksam gentemot barnen skulle finnas tid till att planera verksamheten.

Resultatet från denna studie visar att en stor del av de förskollärare som svarade på enkäten upplever att tiden inte räcker till för att utföra de ansvarsområden som finns inom förskolans verksamhet. För att verksamheten ska fungera optimalt och utgå från läroplanens mål och riktlinjer, krävs givetvis också att det finns tillräckligt med tid för planering av verksamheten. Detta var något som alltså inte upplevdes av majoriteten av förskollärarna som svarade att de inte hade det. Det är viktigt att kunna avgöra vad som

ska dokumenteras och vilket tillvägagångssätt som ger bäst utgång i det fortsatta arbetet, samtidigt som det ska föras dokumentationer (Wehner-Godée, 2010). Detta är något som tar mycket energi och extratid hos förskollärare (a.a.). Utifrån barnens perspektiv och för att de ska få en så bra vistelse på förskolan som möjligt, kan man tänka att det är viktigt att vara aktiv i barngruppen och skapa lärorika situationer. Samtidigt ska det finnas tid till dokumentation och planering.

I läroplan för förskolan (Skolverket, 2016) står det skrivet att utformningen av miljön och planeringen av verksamheten ska utgå från de behov och intressen barnen ger uttryck för. Att det inte ges tid till planering är alltså något som står i motsättning till läroplanen. Verksamheten ska alltid ge barnen de bästa förutsättningarna till utveckling och lärande. När förskollärare inte blir berättigade den planeringstid som behövs för att skapa en lärorik miljö, kan detta uppfattas bryta mot läroplanen (Skolverket, 2016). Att ställa krav på sin chef och kräva sin tid för planering är något som kanske behövs göras om det upplevs att tiden inte finns. Förskolechefen har huvudansvaret för förskolans kvalitet och är den som har ansvaret för att förskolan systematiskt och kontinuerligt planeras, följs upp, utvärderas och utvecklas (Skolverket, 2016).

Bilden av planeringstiden tycks vara att den är viktig, men att det istället inte tas tid till den. Kommentarer från respondenterna visade också på att detta kunde bero på förskolechefen som inte gav förutsättningar för planering eller på förskollärarna själva som hittade anledningar till att inte kunna ta ut sin planeringstid. Skolinspektionens treåriga granskning visar att de förskolorna med stora behov av utveckling har det bland annat på grund av att de bara arbetar med det pedagogiska uppdraget delvis (Skolinspektionen, 2018). I detta innefattar bristande planering av verksamheten även om intentionen till detta finns (a.a.). Planering av verksamheten görs utifrån syftet att utveckla och förbättra verksamheten och är något som alla förskollärare ska ta sig tid till. I läroplanen framkommer det också tydligt att en systematisk och kontinuerlig dokumentation ska utföras, och att det sedan ska följas upp, utvärderas och därefter utvecklas för att skapa en så bra miljö som möjligt för barns lärande och utveckling (Skolinspektionen, 2018).

8.2. Stora barngrupper och brist på förskollärare

Många respondenter uttryckte även sitt missnöje med de stora barngrupperna, där de hade en känsla av att inte räckta till för alla barn. Av svaren gick det att utläsa att det var tiden även här som spelade stor roll. Med många barn i gruppen fanns inte heller tiden att se alla barn och finnas där för alla i den utsträckning man annars ville. Barngruppens storlek har betydelse för barns trygghet, utveckling och lärande (Skolverket, u.å.) men många av de svarande vittnade om att de upplevde gruppstorleken för stor, då de inte tyckte att de hann med att ge stöd åt alla barn. Respondenterna gav uttryck för att med färre barn i varje barngrupp eller fler förskollärare per barn, hade möjligheterna att kunna stödja alla barn på bästa sätt höjts, och kvaliteten i verksamheten hade på så vis också blivit bättre. Att kunna se och finnas till för varje enskilt barn i förhållande till personaltäthet och bisysslor runt omkring, är något som är oerhört viktigt både för barnen och för att förskolan ska hålla en hög standard. Studiens resultat harmonierar med Skolinspektionens treåriga granskning som blev klar 2018, som visade att många förskolor stod inför många utmaningar på grund av att kvaliteten varierade allt för mycket (Skolinspektionen, 2018). Tiden var en av dessa utmaningar, där det uppfattades att tiden inte räckte till för att utveckla och planera verksamheten (a.a.).

Doverborg, Pramling och Pramling Samuelsson (2013) menar att arbetet i barngruppen ska utföras på ett sätt så att barnen får förutsättningar till utveckling och lärande. Samtidigt ska förskollärarna hjälpa barnen att utmana sig själva i sitt egna lärande samt stödja barnen i sin lärprocess (a.a.). Vid brist på ordinarie förskollärare och stora barngrupper kan barnens lärprocesser, utveckling och lärande försvagas (Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson, 2010). Bristen på förskollärare och många vikarier var något respondenterna berättade om, vilket gjorde det svårt att ge barnen samma förutsättningar till utveckling och lärande som annars hade varit möjliga. Pramling Samuelsson, Williams och Sheridan (2015) skriver att förskollärare är bättre på att kommunicera med barnen och utveckla mer meningsfulla relationer i en grupp med färre individer. Risken att mer tid läggs på rutinmässig kommunikation med barnen blir större när antalet barn ökar per förskollärare (a.a.). Att vara ensam förskollärare med vikarier och stor barngrupp gjorde att tiden till det pedagogiska arbetet minskade. Med brist på förskollärare blir inte heller möjligheten för barns utveckling och lärande så optimalt som det kunde vara. Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2010) poängterar att

strukturella faktorer som personaltäthet, utformningen av miljön och storleken på barngruppen är något som har visats ha en stor betydelse när det kommer till en förskolas kvalitet. Resultatet från denna studie kan jämföras med de resultat som Tallberg Broman och Persson (2018) lyfter i sin studie, där barngruppens storlek, brist på tid och personaltäthet är något som har stor betydelse för barn.

Under genomgången av respondenternas svar märktes det tydligt att de allra flesta tyckte mycket om sitt arbete, även om de öppna kommentarerna oftast var åt det negativa hållet. Det mer krävande och negativa i arbetet vägdes ändå upp av det positiva, där viljan att lära tillsammans med barnen var något som var tydligt hos förskollärarna. Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) belyser att det svåra i en barngrupp inte är att ta till vara på barns intressen, utan det handlar om att samtidigt kunna skapa ett intresse hos barnen för det som förskolläraren vill att barnet ska utveckla en förståelse om. För detta krävs att förskolläraren själv är intresserad och engagerad, och samtidigt själv visar intresse för det som görs. Det var tydligt att förskollärarna ville göra mycket olika saker med barnen, och engagemanget och lusten verkade finnas där. Återigen var det dock tiden som upplevdes sätta stopp för detta i vissa sammanhang. Barns utveckling och lärande är det som står i fokus i arbetet med uppdraget i förskolan. Utan engagerade och intresserade förskollärare blir det svårt att skapa ett intresse hos barnen och kvaliteten i förskolan kan på så vis bli lidande.

8.3. Upplevelser om barns inflytande och delaktighet i förskolan.

Ett sätt att utmana barns utveckling och lärande är att erbjuda barnen inflytande i sin vardag och i verksamheten (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2014). I studien fanns också en fråga som rörde denna del av förskollärares uppdrag. Respondenterna i studien ger uttryck för att barns inflytande i vissa sammanhang begränsas på grund av för få förskollärare och för många vikarier. Detta i sin tur gjorde att förskolläraren som arbetade som ensam förskollärare upplevde tiden som knapp och att det i dessa situationer är svårt att hinna lyssna och ta tillvara på barns tankar och idéer. Ändå var det mer än tre fjärdedelar, 59,4% av respondenterna som upplevde att de hade möjlighet att ge barnen inflytande i verksamheten, vilket de gjorde genom att så ofta som möjligt inkludera barnen i verksamheten och det som bestämdes där. I förskolans läroplan står det bland annat att barnen alltefter förmåga ska få ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön

i förskolan (Skolverket, 2016). Barnens inflytande är därför något som ska prägla hela förskolans verksamhet. Många gånger kan det tyckas svårt eller komplicerat att låta barnen vara med och ha inflytande över mer komplexa situationer. Resultatet från denna studie visar på en problematisk bild av att nästan hälften av de svarande anser att de inte ger barn inflytande i verksamheten, vilket kan relateras till att barns möjligheter till inflytande i förskolans verksamhet är framskrivet som ett uppdrag i läroplanen.

Studiens resultat pekar på vikten av att detta ansvarsområde för förskollärare kommer på agendan och att förskollärare arbetar för att finna former för hur uppdraget ska definieras och kunna omsättas i praktisk handling. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) skriver att Sheridan och Pramling Samuelsson (2001) har utfört en studie för att studera barns rätt till delaktighet och inflytande ur ett pedagogiskt perspektiv, för att se på kvalitet. Utifrån sin studie kom de fram till att hälften av förskolorna i studien hade en hög kvalitet och andra hälften värderades att ha en låg kvalitet när det kom till barns inflytande och delaktighet (a.a.). Jämförelser mellan Pramling Samuelsson och Asplund Carlssons (2014) studie och denna studie, framkommer det att båda har fått fram att kvaliteten är något som påverkas av verksamheten och dess upplägg. Skillnaderna mellan dessa studier är att denna studie intresserar sig av förskollärarnas upplevelser, medan studien av Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) fokuserar på det som sker i verksamheten. I denna studie framkom det att respondenterna upplevde tiden som en viktig faktor som gör att ansvarsområdena inte får utrymme i förskoleverksamheten.

Delaktighet och inflytande är något som ska finnas i förskolan, men det svåra kan vara att skapa en balansgång mellan förskollärares beslut, de fasta rutinerna och barnens möjlighet till delaktighet och inflytande i förskoleverksamheten (Johannesen & Sandvik, 2009). Detta är dock något som måste lösas på något vis, då förskolan är barnens plats där de ska få möjlighet att vara med och bestämma i den utsträckning som är möjlig. Som förskollärare går det inte att enbart säga att det arbetas för ett demokratiskt klimat, utan det behövs också skapas konkreta förutsättningar och möjligheter för barnen att vara delaktiga och ha inflytande i deras lärsituationer (Åberg & Lenz Taguchi, 2005).

8.4. Förskollärares kompetenser och kunskaper

En förskollärare behöver ha en bred kompetens och förmåga att kunna se alla barn utifrån barnens olika behov, vilket är viktigt för att kunna arbeta i förskolan. Sheridan, Sandberg och Williams (2015) beskriver att barnens sociala, emotionella och kognitiva lärande hela tiden utvecklas genom lek och lärande med andra barn och av samspelet med vuxna. I denna interaktiva process blir kompetensen hos förskolläraren mycket central (a.a.). Vidare skriver Sheridan, Sandberg och Williams (2015) att individen som arbetar i förskolan bör vara kvalificerad, utbildad och professionell. Det är därför av största vikt att förskolläraren besitter den kunskap och kompetens som krävs för att samspelet i den interaktiva processen ska fungera så bra som möjligt. Uppfattningen av svaren visade att respondenterna var mycket kompetenta och hade koll på sitt uppdrag. Detta visades i respondenternas svar genom att de uttryckte att man som förskollärare måste vara engagerad och insatt i ens uppdrag. De lyfte även fram vikten av fortbildning. Däremot upplevdes det än en gång att tiden gjorde det svårt för förskollärarna att genomföra sitt uppdrag och målområden. I resultatet lyfts det fram att många målområden ofta fanns i de vardagliga rutinerna, vilket på så vis gjorde att det jobbades med många olika målområden samtidigt utan att egentligen tänka på det. På så vis upplevdes tiden inte som ett problem, då målområdena vävdes in i vartannat i det vardagliga arbetet.

Enligt Pramling Samuelsson, Williams och Sheridan (2015) så visar flera studier (Coram, 2002; De Schipper, Riksen-Walraven och Geurts, 2006; Munton, Mooney, Moss, Petrie, Clark & Woolner 2002) att ju högre andel utbildade förskollärare per barngrupp desto större möjlighet till en hög kvalitet, som i sin tur bidrar till att konstruktiv interaktion får större möjlighet liksom fler möten mellan barn och vuxna. I vår studie framkom det att många var ensamma legitimerade förskollärare på avdelningen de arbetade på. Detta i sin tur kan leda till att kvaliteten minskar, eftersom kunskapen kring barn och förskolans läroplan inte är lika bred som hos en utbildad. Möjligheterna att kunna utföra sina ansvarsområden minskar. Gotvassli (2002) lyfter fram att det är engagerade medarbetare i förskolan som ger förutsättning för att utvecklandet av förskolan ska bli så bra som möjligt. Åsén och Vallberg Roth (2012) pekar också på att förskollärare måste ha kännedom om verksamhetens mål och riktlinjerna för att på ett optimalt sätt kunna frambringa möjligheter i lärandet. Ett stort missnöje med den rådande situationen med

brist på tid, vikarier, personalbrist och brist på utbildad personal var något som var mycket tydligt i svaren som kom in.

8.5. Arbetsverktyget pedagogisk dokumentation

För att det pedagogiska innehållet ska synliggöras och utvecklas behöver man använda sig av pedagogisk dokumentation. Enligt skollagen är det förskollärarna som har huvudansvaret för det pedagogiska innehållet i förskolan (Skolverket, 2018). Pedagogisk dokumentation är därför ett viktigt verktyg att använda sig av för att synliggöra och utveckla innehållet i verksamheten. Förskollärarna hade delade meningar om alla påståenden som ställdes. Pedagogisk dokumentation var ett av de områden förskollärarna hade flest delade meningar om. Många ansåg dock att det var ett viktigt verktyg att använda sig av. Däremot visade det sig att många förskollärare fick åsidosätta detta för att det inte fanns tid eller kunskap gällande verktyget. Wehner-Godée (2010) menar att tidsfaktorn för den pedagogiska dokumentationen inte får bli ett hinder, vilket det är stor risk för. Vidare menar hon att det inte går att lägga på dokumentationen som ett ytterligare krav, utan det måste istället ersätta något annat (a.a.). Utifrån resultatet i denna studie går det att utläsa att en betydande stor del inte tyckte att den pedagogiska dokumentationen var ett prioriterat verktyg. Det handlade främst om brist på tid att utföra den, brist på kunskap hos kollegor eller att den tog för mycket tid från barngruppen.

Pedagogisk dokumentation behövs användas för att kunna skapa en kontinuerlig förändring och utveckla verksamheten så att barnen får möjlighet till ett meningsfullt lärande (Lenz Taguchi, 2013). Dokumentation blir pedagogisk när man tillsammans med barngruppen eller mellan förskollärarna kommunicerar, reflekterar och tänker igenom det som har dokumenterats (a.a.). Detta är något förskollärarna ska ansvara för och ha möjligheter till att utföra. Att se till att tiden finns till att dokumentera är därför av största vikt, eftersom det är på det viset verksamheten utvecklas. I läroplanen (Skolverket, 2016) står det tydligt att förskollärarna ska utföra en systematisk och kontinuerlig dokumentation för att höja förskolans kvalitet. Dokumentationen ska sedan följas upp, analyseras, utvärderas och utvecklas. Genom att kontinuerligt arbeta med pedagogisk dokumentation höjs kvaliteten i verksamheten, vilket i sin tur ger barnen goda villkor och möjligheter för lärande och utveckling (Skolverket, 2016).

Några av respondenterna beskrev hur den pedagogiska dokumentationen var det som gjorde att verksamheten utvecklades, medan flera andra beskrev hur tiden var knapp och att det tog tid från barngruppen. Det fanns alltså delade meningar om den pedagogiska dokumentationen, där det å ena sidan upplevdes som bra för att utveckla verksamheten, men å andra sidan tog mycket tid från barnen. Svenning (2011) menar att man som förskollärare ska ta tillvara på de möjligheter till dokumentation som finns i verksamheten, utöka sin kompetens om hur pedagogisk dokumentation utförs, bearbeta dokumentation och besluta hur man förhåller sig till dem. Ofta finns det en varierad erfarenhet och kunskapsnivå inom arbetet gällande hur man arbetar med pedagogisk dokumentation (a.a.). Därför är det viktigt att hjälpas åt i arbetslaget, så att de med mindre erfarenhet kring detta får den hjälp som behövs för att dokumentationen ska bli så bra som möjligt. Svenning (2011) trycker också på att även som legitimerad förskollärare innebär detta inte att man är den som besitter de bästa möjligheterna för ett fortsatt arbete. För att ett arbetslag ska uppnå en hög kvalitet behövs det inom arbetslaget utbytas kunskaper och erfarenheter mellan kollegor. Att hjälpas åt och ge varandra den tid till dokumentation som behövs, är också viktigt för ett fortsatt bra arbete.

Svenning (2011) lyfter också fram att det inte är sanningen som söks med den pedagogiska dokumentationen, utan snarare möjligheter för att fortsätta sitt arbete. Av de inkomna svaren blev det tydligt att den pedagogiska dokumentationen användes för att kunna fortsätta arbetet i bättre riktning. Wehner-Godée (2010) menar att det som förskollärare finns en målsättning att framhäva barnens kompetenser och tillgodose nya kunskaper för att kunna utveckla den pedagogiska verksamheten. Förskollärarna som deltog i studien menade att det är genom den pedagogiska dokumentationen som det blev möjligt att lyfta barnens kompetenser och kunskaper på ett annat sätt, eftersom deras kompetenser och kunskaper blev mer synliggjorda genom detta.

9. Avslutande reflektion

Den rådande situationen i förskolan idag med stora barngrupper, för lite utbildad personal och brist på vikarier är något vi båda har fått erfara genom förskolor vi haft kontakt med på olika vis. När vi konstruerade enkäten och när vi väntade på svaren, var vi ganska säkra på att många respondenter skulle beskriva situationen som stressig, eller att de personligen kände sig stressade över hur vardagen såg ut på förskolan. Vi blev därför

mycket förvånade att enbart några stycken av alla 441 respondenter använde ordet stress i sitt svarande på ett av påståendena. Man kan dock ändå tänka sig att för stora barngrupper, brist på utbildad personal och brist på vikarier kan leda till stress i någon form, men det kändes ändå positivt att det inte var det som det var fokus på. Vi uppfattade att de förskollärarna som svarade på enkäten tyckte mycket om sitt arbete trots upplevda brister i verksamheten. Detta kändes mycket positivt.

Något vi reagerar lite extra på och upplever problematiskt, är bristen på planerings- och dokumentationstid och hur många förskollärare tycks glömma bort egenansvaret i att se till att detta blir gjort. Vi upplever att många verkar lägga över ansvaret helt på förskolechefen, vilket på så vis också blir ett problem. Givetvis är det förskolechefens ansvar att se till att tid för planering och dokumentation ska finnas, men för att det ska bli gjort tror vi att det är viktigt att ta eget ansvar över detta också. Det kan tänkas att det ibland krävs att man som förskollärare säger ifrån och helt enkelt gör det som måste utföras, även om tiden är knapp eller barngruppen för stunden blir påverkad av detta. Det handlar i slutändan ändå om att förskolan ska vara en verksamhet av högsta kvalitet.

10. Referenslista

Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Doverborg, E., Pramling, N. & Pramling Samuelsson, I. (2013). *Att undervisa barn i förskolan*. 1 uppl. Stockholm: Liber.

Eidevald, C. (2017). *Systematiska analyser för utvärdering och utveckling i förskolan: Hallå, hur gör man?* 2 uppl. Stockholm: Liber.

Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Gotvassli, K-Å. (2002). *En kompetent förskolepersonal*. Lund: Studentlitteratur.

Förskolan (2004). *Barn har rätt till kultur rätt till kultur*.

<https://forskolan.se/barn-har-ratt-till-kultur-ratt-till-kultur/> Hämtad: 2018-09-20, 13.26

Johannesen, N. & Sandvik, N. (2009). *Små barns delaktighet och inflytande – några perspektiv*. Stockholm: Liber.

Jonsson, A. (2016). Förskollärares kommunikation med de yngsta barnen i förskolan: med fokus på kvalitativa skillnader i hur ett innehåll kommuniceras, *Nordisk Barnehageforskning*, vol. 12.

<https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/1232/1499>

Hämtad: 2018-10-16, 14:05.

Lenz-Taguchi, H. (2013). *Varför pedagogisk dokumentation? Verktyg för lärande och förändring i förskolan och skolan*. 2 uppl. Malmö: Gleerup (138s).

Läraryrket (2017). <https://lararnastidning.se/planeringstid-vad-galler/> Hämtad: 2018-09-13, 08:18.

Pape, K. (2001). *Social kompetens i förskolan - att bygga broar mellan teori och praktik*. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, I. & Asplund Carlsson, M. (2014). *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2009). Preschool Quality and Young Children's Learning in Sweden, *International Journal of Child Care and Education Policy*, vol. 3, no. 1, pp. 1-11. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F2288-6729-3-1-1.pdf>
Hämtad: 2018-09-06, 12:05.

Pramling Samuelsson, I. Williams, P. & Sheridan, S. (2015). Stora barngrupper i förskolan relaterat till läroplanens intentioner, *Nordisk Barnehageforskning*, vol.9. <https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/1012/1173> Hämtad: 2018-09-07, 11:21.

Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (1999). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur.

Riddersporre, B. & Persson, S. (Red.). (2017). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. 2 uppl. Stockholm: Natur & Kultur.

Sheridan, S., Sandberg, A. & Williams, P. (2015). *Förskollärarkompetens i förändring*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. & Johansson, E. (2010). *Förskolan - arena för barns lärande*. Stockholm: Liber.

Sheridan, S., Williams, P., Sandberg, A. & Vuorinen, T. (2011). *Förskoleundervisning i Sverige - ett yrke i förändring*. <https://www.tandfonline.com.ezproxy.hkr.se/doi/full/10.1080/00131881.2011.625153?scroll=top&needAccess=true> Hämtad: 2018-10-17, 11:41.

Skolinspektionen (2018). Slutrapport. *Förskolans kvalitet och måluppfyllelse - Ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan.*

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/regeringsrapporter/redovisningar-regeringsuppdrag/2018/forskolans-kvalitet-och-maluppfyllelse/forskolans-kvalitet-och-maluppfyllelse-slutrapport-feb-2018.pdf> Rapport hämtad: 2018-09-06, 10:56.

Skolinspektionen (2016). *Förskolans pedagogiska uppdrag - Om undervisning, lärande och förskollärares ansvar.*

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/forskolan-ped-uppdrag/rapport-forskolans-pedagogiska-uppdrag.pdf> Rapport hämtad: 2018-10-04, 10:26.

Skolverket (2018). *Undervisning i förskolan - En kunskapsöversikt.*

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3932.pdf?k=3932

Hämtad: 2018-10-02, 09:47

Skolverket (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2016.* Stockholm: Skolverket (16 s). <http://skolverket.se> Hämtad: 2018-09-12, 11:17.

Skolverket (u.å.). *Så här fungerar förskolan.*

<https://www.skolverket.se/for-dig-som-ar.../elev-eller-foralder/skolans-organisation/sa-har-fungerar-forskolan#h-Barngruppensstorlek> Hämtad: 2018-09-11. 15:15.

Svenning, B. (2011). *Vad berättas om mig? Barns rättigheter och möjligheter till inflytande i förskolans dokumentation.* Lund: Studentlitteratur.

Tallberg Broman, I. & Persson, S. (2018). *Nationellt uppdrag - lokala förutsättningar, Rapport 1 i projektet: Dilemma i förskollärares uppdrag. En studie mot bakgrund av ökad psykisk ohälsa bland förskollärare.* Malmö stad: Malmö Universitet.

<https://kfsk.se/larandearbetsliv/wp-content/uploads/sites/8/2018/05/Rapport-Nationellt-uppdrag-lokala-forutsattningar.pdf> Hämtad: 2018-09-20, 12:19.

Thulin, S. (2006). *Vad händer med lärandets objekt? En studie av hur lärare och barn i förskolan kommunicerar naturvetenskapliga fenomen*. Växjö: Växjö University Press.

Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Trost, J. & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken*. 5 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer - inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Tryck: Elanders Gotab.

https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Hämtad: 2018-09-19, 10:27.

Wehner-Godée, C. (2010). *Att fånga lärandet: Pedagogisk dokumentation med hjälp av olika medier*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik: Etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber. (152 s).

Åsén, G. & Vallberg Roth, A. (2012). *Utvärdering i förskolan: en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet (84 s).

11. Bilaga

Detta är webbenkäten som skickas ut och gav grund till studien:

En undersökning om hur förskollärare upplever sin möjlighet att utöva sitt ansvarsområde i förskolan

Hej! Vi heter Maja Borg och Emelie Bengtsson och går sista terminen på förskolläraryrket på Högskolan Kristianstad. Vi skriver just nu vårt examensarbete, där vi ska ta reda på hur förskollärare upplever sin möjlighet att utöva sitt ansvarsområde i förskolan. Våra frågor är utformade efter de delar i läroplanen där förskollärares ansvarsområden står skrivet.

När ni väljer att svara på vår enkät godkänner ni också att vi får lov att använda svaren i vårt arbete. Givetvis är svaren helt anonyma och de svar som kommer in kommer enbart användas i denna studien.

Tack för ert deltagande! *Obligatorisk

Här med bekräftar jag att jag är legitimerade förskollärare *

Förskollärare

1. Hur länge har du arbetat inom förskoleverksamheten? *

- 0-3 år
- 3-6 år
- 6-10 år
- Mer än 10 år

2. Jag upplever att jag har möjligheter att stödja barnen i deras utveckling och lärande. *

- Stämmer mycket dåligt
- Stämmer dåligt
- Stämmer bra
- Stämmer mycket bra

Motivera gärna ditt svar:

3. Jag upplever att jag har möjlighet att genomföra mitt arbete så att barnen finner det roligt och meningsfullt att lära sig nya saker. *

- Stämmer mycket dåligt
- Stämmer dåligt
- Stämmer bra
- Stämmer mycket bra

Motivera gärna ditt svar:

4. Jag upplever att det finns möjlighet för mig att ge barnen inflytande i verksamheten. *

- Stämmer mycket dåligt
- Stämmer dåligt
- Stämmer bra
- Stämmer mycket bra

Motivera gärna ditt svar:

5. Jag upplever att samverkan mellan verksamheten och hemmet skapar bästa möjliga förutsättningar för barnens utveckling. *

- Stämmer mycket dåligt
- Stämmer dåligt
- Stämmer bra
- Stämmer mycket bra

Motivera gärna ditt svar:

6. Jag upplever att jag har möjlighet att utgå från barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter i planerandet av verksamheten. *

- Stämmer mycket dåligt
- Stämmer dåligt
- Stämmer bra
- Stämmer mycket bra

Motivera gärna ditt svar:

7. Jag upplever att de olika målområdena för barns kunskapsutveckling är väl tillgodosedda i den pedagogiska verksamheten *

- Stämmer mycket dåligt
- Stämmer dåligt
- Stämmer bra
- Stämmer mycket bra

Motivera gärna ditt svar:

8. Jag upplever att jag har tillräcklig planeringstid för att utöva mitt ansvarsområde i förskolan *

- Ja
 Nej

Motivera gärna ditt svar:

9. Hur många timmars enskild planering har du/vecka *

- 1-2h
 2-3h
 4h eller mer

10. Jag upplever att den pedagogiska dokumentationen är ett prioriterat verktyg som används för att utveckla verksamheten *

- Stämmer mycket dåligt
 Stämmer dåligt
 Stämmer bra
 Stämmer mycket bra

Motivera gärna ditt svar:

11. Finns det något du saknar eller har behov av som hade hjälpt dig ytterligare att utöva dina ansvarsområden? *
